

2026-02-03

Dnr: A2025/01088

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.a@regeringskansliet.se.

Remiss: Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2025:26)

Sveriges a-kassor delar utredningens övergripande målsättning att minska felaktiga utbetalningar och stärka systemets handlingsdirigerande funktion. Ambitionen att ersätta straffrättsliga åtgärder med administrativa sanktioner kan, om regelverket är ändamålsenligt utformat, bidra till ett mer proportionerligt och effektivt system. Det finns dock flera frågor rörande förslagens utformning och praktiska tillämpning som enligt vår bedömning behöver belysas närmare.

Sveriges a-kassors synpunkter avser de delar av förslaget som rör införandet av administrativa sanktionsavgifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

Sammanfattning

- Sveriges a-kassor avstyrker i nuläget förslaget om införande av administrativa sanktionsavgifter. Erfarenheterna av den nya arbetslöshetsförsäkringen visar att många arbetslösa har mycket svårt att redovisa rätt belopp vid den löpande inkomstredovisningen, vilket gör att det i nuläget är för tidigt att införa sanktionsavgifter.
- När frågor om inkomstredovisning har hanterats bör förslagets utformning, inklusive behovet av eventuella justeringar av regelverket, och dess praktiska konsekvenser ses över. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt om regleringen om nedsättning riskerar att leda till omfattande masshantering i förhållande till det faktiska sanktionsutfallet och den handlingskorrigerande effekt som kan förväntas uppnås.
- Eftersom det rör sig om ett statligt initierat systemskifte är det rimligt att full kostnadstäckning säkerställs för utvecklingsinsatserna, så att införandet inte belastar arbetslöshetskassornas medlemmar.

Bristande förutsebarhet och svårigheter för enskilda att göra rätt

Förslaget bygger på antagandet att enskilda i normalfallet kan lämna korrekta uppgifter. Sedan den nya arbetslöshetsförsäkringen började tillämpas den 1 oktober 2025 har det dock visat sig att detta antagande inte alltid håller i praktiken. En stor andel månadsansökningar innehåller fel, ofta till följd av att olika redovisningsprinciper aktualiseras beroende på den enskildes situation. Detta innebär att även personer som aktivt försöker göra rätt riskerar att lämna uppgifter som i efterhand bedöms som felaktiga.

Ett av flera möjliga exempel som illustrerar svårigheterna är en timanställd person med rätt till ob-tillägg som arbetar under maj men får sin lön utbetald först i juni. För att kunna ansöka om arbetslöshetsersättning för maj behöver den enskilde själv beräkna vilken bruttoinkomst arbetet under maj kommer att generera, trots att något lönebesked ännu inte finns tillgängligt. Om den enskilde dessutom har flera parallella anställningar eller olika typer av ersättningar med skilda redovisningsperioder ökar komplexiteten ytterligare, liksom risken för felaktig inkomstredovisning.

Den månatliga inkomstredovisningen innebär i praktiken komplexa bedömningar, vilket medför att uppgifter i efterhand kan ligga till grund för återkrav och sanktionsavgifter. Sammantaget skapar detta bristande förutsebarhet för den enskilde och innebär att sanktioner kan aktualiseras i ett system som ännu inte är tillräckligt tydligt och stabilt i sin tillämpning.

Det nya regelverket har endast varit i kraft under en begränsad tid, vilket innebär att tillämpningen fortfarande befinner sig i ett tidigt skede. Sveriges a-kassor följer därför löpande tillämpningen av regelverket för att identifiera vilka moment som är särskilt svåra för enskilda att förstå och tillämpa korrekt, samt vilka justeringar eller förtydliganden som kan behövas, antingen genom tillämpningsstöd eller genom regeländringar. I detta arbete förs vid behov en dialog med Arbetsmarknadsdepartementet i syfte att förenkla regelverket och tydliggöra tillämpningen. Mot bakgrund av regelverkets komplexitet och den nuvarande tillämpningssituationen bedöms ytterligare analyser nödvändiga innan reglerna och deras tillämpning kan anses vara så pass tydliga och förutsebara att det är klart för den enskilde hur uppgifter ska redovisas till arbetslöshetskassan från månad till månad.

Risk för omfattande administration med begränsad sanktionsverkan

Utredningen anger att sanktionsavgiften ska sättas ned helt eller delvis om den framstår som oskäligen. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till bland annat den enskildes försörjningsmöjligheter, personliga förhållanden samt om beslutet påverkar barn, i enlighet med principen om barnets bästa. Det anges vidare att sådana omständigheter ska beaktas på initiativ av beslutsfattaren, vilket innebär ett aktivt och långtgående utredningsansvar för arbetslöshetskassorna. Samtidigt lämnar utredningen begränsad

vägledning om hur dessa bedömningar ska genomföras i praktiken, exempelvis vilka uppgifter som bör inhämtas eller hur utredningsansvaret ska avgränsas.

Mot bakgrund av att flera av de omständigheter som anges som skäl för nedsättning kan antas förekomma regelmässigt inom målgruppen, finns en tydlig risk för att nedsättningsprövningar kommer att aktualiseras i ett stort antal ärenden. Detta gäller exempelvis vid bedömningar som rör hälsa, barnets bästa eller om reglerna kan ha uppfattats som svårbegripliga. Förslaget bygger samtidigt på att sanktionsavgiften ska vara utgångspunkten och att nedsättning är ett undantag, men mycket talar för att prövningen av nedsättning i praktiken kan komma att utgöra en betydande del av arbetet med sanktionsavgifter. Även i de fall sanktionsavgiften sätts ned helt kommer beslut att behöva fattas för att systemet ska kunna verka handlingsdirigerande.

Arbetet med att handlägga och utreda ärenden om sanktionsavgift bedöms avsevärt överstiga det arbete som i dag läggs ned på polisanmälningar, inte minst eftersom även ärenden som i praktiken inte leder till någon sanktionsavgift kommer att kräva utredning och ställningstagande. Det finns därmed en tydlig risk för att arbetsinsatsen ökar kraftigt utan att den handlingsdirigerande effekten blir betydande.

Sammantaget finns en påtaglig risk för att den administrativa insatsen blir omfattande i förhållande till det faktiska sanktionsutfallet och den handlingsdirigerande effekt som rimligen kan förväntas uppnås. I praktiken finns en risk för att beslut om nedsättning av sanktionsavgifter blir huvudregel snarare än undantag, vilket både kan motverka sanktionssystemets syfte och leda till ökad administrativ belastning för berörda aktörer, särskilt arbetslöshetskassorna.

Mot denna bakgrund bör det även övervägas om införandet av en nedre beloppsgräns för sanktionsavgifter skulle kunna bidra till att minska den administrativa belastningen och samtidigt stärka systemets effektivitet. En sådan beloppsgräns skulle kunna innebära att ärenden som rör låga belopp inte omfattas av sanktionssystemet, vilket kan minska antalet ärenden där omfattande utredningsinsatser krävs trots att den potentiella sanktionsverkan är begränsad. En nedre beloppsgräns skulle därmed kunna bidra till att resurser i större utsträckning koncentreras till ärenden där sanktionsavgiften kan förväntas ha faktisk handlingskorrigerande effekt, samtidigt som risken för omfattande masshantering med begränsad nytta reduceras.

Kostnader och administrativa konsekvenser

Förslaget bedöms medföra betydande utvecklingskostnader för arbetslöshetskassorna, bland annat för anpassning och vidareutveckling av IT-system, framtagande av nya handläggningsrutiner samt utbildningsinsatser kopplade till införandet av administrativa sanktionsavgifter. Eftersom det rör sig om ett statligt initierat systemskifte är det rimligt att full kostnadstäckning säkerställs för utvecklingsinsatserna, så att införandet inte belastar arbetslöshetskassornas medlemmar.

Sveriges a-kassor är beredda att i ett senare skede återkomma med kompletterande och fördjupade bedömningar av utvecklingskostnaderna, inklusive kostnader för IT-anpassningar och utbildning, i takt med att regelverkets närmare utformning och tillämpningsföresättningar klargörs.

Utredningens förslag innebär att ärenden som i dag hanteras inom rättsväsendet i stället ska hanteras av arbetslöshetskassorna genom administrativa sanktionsavgifter. Detta medför att kostnader och administrativ belastning i praktiken förskjuts från rättsväsendet till arbetslöshetskassorna. Även om antalet polisanmälningar kommer att minska bedöms förslaget leda till kraftigt ökade löpande kostnader till följd av fler ärenden, fler individuella bedömningar samt ett mer omfattande administrativt arbete. Det innefattar frågor om nedsättning, omprövning och överklagande.

Slutligen medför förslaget ekonomiska risker i de fall en sanktionsavgift har betalats men senare ändras eller upphävs. Eftersom inbetalda sanktionsavgifter tillfaller staten, medan räntekostnader vid återbetalning faller på arbetslöshetskassorna, uppstår en ordning där a-kassorna och ytterst medlemskollektivet bär kostnader utan att råda över de medel som genererar ränta. Detta framstår som orimligt ur ett kostnads- och ansvarsperspektiv.

Ikraftträdande

Sveriges a-kassor anser att ett ikraftträdande tidigast tolv månader efter antagen proposition är motiverat för att möjliggöra nödvändiga systemanpassningar och övriga förberedelser. Ett ikraftträdande mellan juni och september bör därutöver undvikas.

Med vänlig hälsning

Sveriges a-kassor

Alejandro Firpo

Ordförande